

**Edgars Rubauskis,
Dalija Segliņa**
Dārzkopības
institūts

Top Latvijas un Igaunijas sidra Terroir karte

“Baltic cider” projekta ietvaros top “Baltijas sidra Terroir karte”. Tās četras galvenās iezīmes: klimats, topogrāfija (reljefs), augsne un cilvēka darbības ietekme. Tā piedāvās ieskatu arī Latvijas un Igaunijas sidru terroir daudzveidībā – no neparastiem un mūsdienīgiem sidriem Latvijas dienvidos līdz klasiskiem ražojumiem Igaunijas pusē.

FOTO:
Sidra ābolu šķirnes
izstādē
Āgenskalna tirgus
Ābolsvētkos
2024. gada oktobrī

Terroir (/teˈrwa:r/, franču valodā: [tɛʁwaʁ]; no terre, burtiski ‘zeme’) ir franču izcelsmes termins, kas apzīmē vides faktoru kopumu, kas ietekmē kultūrauga fenotipu. Tas ietver unikālus vides (dabas) apstākļus, kā arī lauksaimniecības praksi un kultūrauga specifisko augšanas vidi, kas kopā veido tā raksturīgās īpašības. Kopumā tas nozīmē “vietas sajūta”. *Terroir* ideja ir diezgan sena, tās pirmsākumi meklējami senajā Grieķijā, kur plaši nodarbojās ar vīna darīšanu. Tāpat kā mūsdienās, arī senatnē Grieķijā pastāvēja dažādas klimatiskās zonas. Tāpēc vīna dārzi dažādos reģionos deva atšķirīgus rezultātus – pat audzējot vienu un to pašu vīnogu šķirni, iegūtais vīns ievērojami atšķīrās. Noteikumi par *terroir* un to piemērošanu vīna dārziem nostiprinājās paaudžu gaitā. Līdz ar 1861. gadu tika ieviesta, veidota mūsdienu vīna dārzu klasifikācija. 1936. gadā visā Francijā tika ieviests oficiālais cilmes vietas nosaukuma (appellation d’origine controlee (AOC)) tiesību akts. Vēlāk tas izplatījās uz citām pasaules daļām ar tādiem nosaukumiem kā American Viticultural Area (AVA) Amerikas Savienotajās Valstīs, Denominazione di Origine Controllata (DOC) Itālijā un Denominacion de Origen Protegida (DOP) Spānijā. **Sidra Terroir karte ir inovatīva – tā tiek radīta pirmo reizi!**

Ciešā sadarbībā Latvijas un Igaunijas sidra ražotājiem, Dārzkopības institūtam (Latvija) un Igaunijas Dzīvības zinātņu universitātes Polli dārzkopības pētniecības centram, kā arī Latvijas un Igaunijas lauka tūrisma asociācijām Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) [INTERREG Igaunijas – Latvijas pārrobežu sadarbības programmas 2021. – 2027. gadam](#) 2. prioritātes "Kopīgi un viedi augoši uzņēmumi" ietvaros, kur III specifiskais mērķis "Veicināt ilgtspējīgu izaugsmi, konkurētspēju un darba vietu radīšanu MVU, tostarp ar produktīvām investīcijām" realizējot projektu "Zināšanās balstīta Baltijas sidra ražošana un zīmola izveide MVU izaugsmei un konkurētspējai ([Baltijas sidrs jeb Baltic Cider](#))", Nr. EE-LV00145 top "Baltijas sidra Terroir karte". Tā balstās uz veikto izpēti par galvenajām iezīmēm: **klimate, topogrāfijas, augsnes un cilvēka kā faktora ietekmi**. Karte (kopdarba rezultāts) piedāvās ieskatu arī Latvijas un Igaunijas sidru terroir daudzveidībā – no neparastiem un mūsdienīgiem sidriem Latvijas dienvidos līdz klasiskiem ražojumiem Igaunijas pusē.

FOTO:
Stends dzirkstošā sidra
nogatavināšanai
"Tori", Igaunijā

TERROIR IEZĪMES

Klimats

Klimatisko faktoru kopumam kā temperatūrai, pieejamajam ūdenim, t.sk. nokrišņu veidā, ir nozīmīga ietekme daudzveidīga sidra ražošanai. Klimats vienmēr svārstās starp divām galējībām: aukstumu un karstumu. Reģiona klimatu raksturo zemākas gaisa temperatūras (vēsāks), salīdzinot ar vidus un Dienvideiropu. Arī nokrišņu ir vairāk nekā ūdens iztvaiko summāri no augsnes un augu (arī transpirācijā patērētā) virsmas gada laikā. Tādos apstākļos augušie augļi var būt skābāki, ar mazāku uzkrāto cukuru daudzumu, un rezultātā sidrs izdosies ar zemāku alkohola saturu. Siltākā klimatā, kas nav raksturīgs reģionam Latvijas un Igaunijas teritorijā, ir augstāka gaisa temperatūra un mazāk nokrišņu, to daudzums ir mazāks par iztvaikoto, vairāk tiek saņemta arī fotosintētiskā radiācija (vairāk saules, vairāk saulainu dienu pret apmākušos laiku). Tādējādi augļos, iespējams, veidojas lielāks sausas vielas daudzums, proporcionāli vairāk uzkrāto ogļhidrātu. Rezultātā – lielāks cukuru daudzums augļos un iespēja ražot sidru ar lielāku alkohola saturu.

Ābelēm sezonas sākuma tipiska iezīme ir ziedpumpuru zaļā konusa parādīšanās. Aptrertajā teritorijā (Latvija un Igaunija) dienvidu reģionos tas visbiežāk novērojams aprīlī, reģionos vairāk uz ziemeļiem – tikai maija pirmajā dekādē.

Atkarībā no reģionam raksturīgākajām šķirnēm, tipiskais ražas laiks sidra āboliem ir no septembra līdz oktobrim. Vasaras šķirnes vācamaugusta otrajā pusē. Savukārt dažas vēlinās šķirnes kā 'Dabinett' tiek vāktas pat novembrī. Tradicionāli ābolu ražas vākšana pabeidzama līdz ar ziemas aukstuma iestāšanos, līdz šim par tādu laiku tika pieņemts oktobra vidus.

Reģionā dominē gadi, kad kopējais nokrišņu daudzums pārsniedz summāri iztvaikotā un transpirētā ūdens daudzumu gada griezumā. Tomēr, atsevišķos gados veģetācijas periodā nokrišņu daudzums, kā arī līdz ar to augsnes mitrums, var būt nepietiekams. Tas nozīmē, ka dažkārt novērots arī īslaicīgs ūdens deficīts. Tas lielākoties ir kritiski kokiem uz

FOTO:
Sena Anglijas sidra
šķirne 'Dabinett'

maza auguma, veģetatīvi pavairotiem potcelmiem, kuriem raksturīga salīdzinoši sekla sakņu sistēma.

Latvijā, pēc [Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra datiem](#), vidējais saulaino stundu skaits sasniedz 1700 – 2000 stundas. Visvairāk saules pēc ilggadīgiem datiem ir jūlijā – aptuveni 300 stundas, vismazāk saules ir decembrī – ap 25 stundām. Savukārt Igaunijā gada kopējais [saulaino stundu skaits vidēji ir 1830 stundas](#). Visvairāk saules parasti ir jūlijā, kam seko maijs. Savukārt vistumšākais laiks parasti ir decembrī, nedaudz vairāk gaismas ir novembrī.

Eiropas mēroga šīs Terroir kartes aptvertā telpa iekļaujas [6a, 6b un 5b klimata zonās](#). Tajā pašā laikā klimatam nozīmīgi at-

šķiroties no Ukrainas, Baltkrievijas un Polijas reģioniem pie Baltijas jūras Zviedrijā (vidus daļa) un Somijā (dienvidi), kas ir tajās pašās klimata zonās.

Topogrāfija

Topogrāfija aptver dārzu reljefu veidojošās iezīmes – pakalnus, ielejas, paugurus, jūru, upes un ezerus. Pauguru nogāžu novietojums pret attiecīgu debespusi un tās slīpums var nozīmīgi ietekmēt pat lokāli klimatisko situāciju un mikroklimatu. Nogāzes, kas vērstas uz dienvidiem, dod iespēju audzēt siltumprasīgākas šķirnes, jo sevišķi, ja nogāzes slīpums izteiktāks. Pretēji ziemeļu nogāzēs pavasaros veģetācija var aizkavēties, kopumā var uzkrāties mazāk siltuma, palēninot fizioloģiskos procesus augos. Savukārt piejūras reģionos

klimats ir maigāks, kas ļauj audzēt mazāk ziemcietīgas šķirnes, veģetācijas periods mēdz būt garāks. Tajā pašā laikā piejūras reģionos ziemošanas apstākļi ir nestabilāki, vairāk pakļauti atkušņiem. Pretstatā iekšzemē kontinentālākos apstākļos temperatūras var būt kontrastainākas - aukstākas ziemas un karstākas vasaras. Ziemšanas apstākļi stabilāki (mazāk atkušņu), bet ar iespējami zemākām gaisa temperatūrām, kas var būt kritiski atsevišķām šķirnēm. Dārziem piemērotas ir nogāzes, kas nodrošina liekā mitruma noteci, kā arī pasargā no aukstām gaisa masām, tām virzoties (plūstot) pa reljefa zemākajām vietām.

Kā zināms, aptvertais reģions, tostarp arī Latvijas teritorija, atrodas "Lielā Eiropas līdzenuma" (mūsu pusē vairāk zināms kā Austrum Eiropas līdzenums) hipsometriski zemākajā daļā Baltijas jūras austrumu krastā. 50.4% Latvijas teritorijas [augstums virs jūras līmeņa](#) nepārsniedz 90 m, savukārt līdz 120 m augstumam virs jūras līmeņa kopumā ir 73.5% Latvijas teritorijas. Tiek lēsts, ka vidējais augstums virs jūras līmeņa Igaunijā ir 50 m. Zem 100 m virs jūras līmeņa ir apmēram [90% Igaunijas teritorijas](#). Raksturīgi, ka sidra darītavu ābeļdārzi lielākoties ir salīdzinoši līdzenos laukos. Dažkārt, kā liecina sidra darītavu veiktās aptaujas dati, dārzi izvietoti arī laukos ar nelielu slīpumu uz dienvidu, dienvidu austrumu, dien-

vidu rietumu pusi.

Augsne

Latvijā un Igaunijā augsne var būt no salīdzinoši viegla, rupja mehāniskā sastāva kā smilts augsnes līdz pat smalku daļiņu bagātām augsnēm ar mālu, organiskām vielām (t.sk. smilšmāla, māla augsnēm). Saskaņā ar "Eiropas augšņu atlasu" (["Soil Atlas of Europe"](#)), augsne raksturota kā smilšmāla, dažās vietās tostarp sastopamas arī smilts un māla augsnes. Kā norādīts atlasā, augsnes virskārtā visbiežāk māla daļiņas sastopamas [11 - 21% apmērā](#).

Dominējot nokrišņiem pār iztvaikošanu (izskalošanās procesiem), reģionā lielā mērā raksturīgas augsnes, kurās izteiktāki podzolēšanās un mitrākās vietās arī glejošanās procesi. Sastopamas arī karbonātiem bagātas augsnes. Tomēr augsnes pēc to reakcijas (pH) lielākoties ir viegli skābas vai neitrālas, kas ir piemērota ābeļu audzēšanai, tostarp ābolu ieguvei, ko izmantot sidra radišanai. Mazāk piemērotas ir skābas augsnes t.sk. kūdrainas, kuras pārsvarā sastopamas purvainos apvidos. Zemā purva kūdras augsnes, kas bieži vien atrodamas reljefa zemākajās vietās, arī nav piemērotas dārziem.

FOTO:

Diskusijas par sidra fermentēšanu "Baltijas sidrs" projekta sanāksmes laikā sidra ražotnē "Abuls"

Ļoti atšķirīgs ir augiem pieejamo barības vielu saturs augsnē, kas saistīts gan ar augsnes iekultivēšanas pakāpi, gan augsnes izmantošanu - vēsturisko situāciju. Kā atrodams "Eiropas augšņu atlasā [pieejamā ūdens kapacitāte augsnē variē starp 0.07 - 0.09](#). [Augsnes blīvums variē starp 1.07 un 1.43 t/m³](#), pārsvarā dominējot augsnes blīvumam no 1.34 līdz 1.43 t/m³.

Cilvēciskais faktors

Cilvēciskais faktors un prakse (veiktās darbības un izvēle) **nosaka terroir būtību!** Cilvēku lēmumi katrā sidra darīšanas posmā ir būtiski svarīgi un izteikti individuāli, kas kopumā patērētājiem ļauj novērtēt sidra daudzpusīgās garšas. Vissvarīgākais sidra darīšanā ir izejviela. Kādas ābeļu šķirnes izvēlēties? Kā tās audzēt un kopt? Kā novākt ražu un to pārstrādāt? Kādu tehnoloģiju izvēlēties sidra darīšanai, lai tas būtu īpašs un neatkārtojams? Cilvēciskā faktora būtība atklājas arī sidra darītāja pieredzē un piekoptajās tradīcijās.

Šķirnes

Šķirņu izvēli sidra darīšanai nosaka to īpašības, kur liela loma ir sulas iznākumam, šķīstošās sausas daudzumam un tanīniem jeb miecvielām. Atkarībā no katras īpašību izpausmes intensitātes pēc attiecīgās pazīmes šķirnes, kas tiek izmantotas vai ieteiktas sidra darīšanai reģionā, dalāmas četrās grupās, ko vērtē kā "ļoti labs" daudzums, "labs", "pietiekams" jeb apmierinošs un pēdējā grupā, kur pēc konkrētās īpašības vērtējot, šķirne attiecīgam mērķim nebūtu rekomendējama ("nav ieteicams").

2024. gadā analizētas vairāk nekā 70 dažādas, potenciālas sidra darīšanai piemērotas ābolu šķirnes gan Latvijā, gan Igaunijā, kuras tiek izmantotas darītavās. Saskaņā ar *terroir* konceptu, projektā tika izvēlētas arī trīs šķirnes ('Auksis', 'Dabinet', 'Sinap Orlovskij'), kuras aug gan Latvijā, gan Igaunijā, un šogad tiks izmantotas eksperimentālu sidru pagatavošanai.

FOTO:
'Cidross' - Dārzkopības
institūtā selekcionētā
šķirne sidram

Analizējot iegūtos 2024. gada datus, attiecīgi **pēc sulas iznākuma, dalījums** ir sekojošs: vairāk kā 70%, 60 - 69%, 50 - 59%, 49% un mazāk; **pēc šķīstošās sausas satura** dalījums sekojošs: 14% un vairāk, 12.0 - 13.9%, 10.1 - 11.9%, 10% un/vai mazāk, **pēc tanīnu daudzuma**: 0.20 - 0.40%, 0.11 - 0.19%, pieņemams daudzums 0.10 un mazāks, nav izmantojams sidra darīšanai, ja to ir vairāk par 0.41%.

Šķirņu un šķirņu kandidātu (hibrīdu) grupējums pēc sulas iznākuma*

Ļoti labs	Labs	Apmierinošs	Nebūtu izmantojams
<i>Auksis, Kerr</i>	<i>Auksis, Kerr</i> , Sinap Orlovskij, Cidross, H-16-97-86, Līvika, Vembola, Veinioun, Šampanjer, <i>Dabinett</i>	<i>Kerr</i> , Auce, Sliņķis, Dzeltēnais skābai ražīgs krebs, Pūres sidrābols, H-1-03-1, Nr. 19-97-98, H-4-03-21, H-7-03-47, Melba, Lietuvas pepiņš	<i>Auksis, Dabinett</i> , Black Dabinett, Yarlington Mill, Ritika, H-13-97-14,

* grupēts tikai pēc 2024.g. ražas datiem; viena un tā pati šķirne var būt atrodama vairākās grupās, ko nosaka dārza vietas ietekme, ražas vākšanas laiks u.c.

FOTO:

Dārkopības institūtā izveidotā krebu ābolu šķirne 'Auce'

Šķirņu un šķirņu kandidātu (hibrīdu) grupējums pēc šķīstošās sausas iznākuma*

Ļoti labs	Labs	Apmierinošs
Ritika, Pūres sidrābols, H-13-97-14, Dabinett , Black Dabinet, Yarlington Mill,	Auksis , Kerr , Auce, Sliņķis, Sinap Orlovskij , H-1-03-1, H-16-97-86, Nr.19-97-98, H-7-03-47, Līvika, Melba, Dabi- nett , Lietuvas pepiņš	Auksis , Kerr , Līvika, Veinioun, Šampanjer, Sinap Orlovskij

* grupēts tikai pēc 2024.g. ražas datiem; viena un tā pati šķirne var būt atrodama vairākās grupās, ko nosaka dārza vietas ietekme, ražas vākšanas laiks u.c.

Dabīgā sidra (bez cukura piedevas) ieguvei populārākās ir saldi rūgtās šķirnes ar maksimāli augstu šķīstošās sausas saturu un jūtamam, bet ne pārāk lielu miecvielu (tanīnu) saturu, kas dzidrīna sulu. Lielākoties, lai panāktu vēlamo sulas sastāvu, šķirnes jāauc, iegūstot kupāžu. Atsevišķi izdala īstās, augstas kvalitātes (vintage) sidra šķirnes, no kurām sidru var pagatavot bez jaukšanas ar citām ('Dabinett', 'Kingston Black', 'Yarlington Mill', 'Tina', 'Angela', 'Lizzy', 'Katy', 'Helen's Apple' u.c.), vairāk skat. [grāmatā "Auglīkopība"134.lpp.](#)

Labām sidra šķirnēm (vai šķirņu kupāžai) vēlams šāds biokīmiskais sastāvs:

- šķīstošā sausa >14°Brix% (cukura īpatsvars sulā SG >1.057 pie 20 °C);
- kopējais skābju saturs ne vairāk kā 0.5...0.7%;
- cukuru/skābju attiecība 15...16;
- polifenoli (aromātvielas, miecvielas u.c.) varētu būt 50...200 mg/100g;
- miecvielas jeb tanīni 0.05...0.25%;
- pektīni (šķīstošie) <64 mg/100 g.

Dārza kopšanas prakse

Sidra ražošanā lielākoties tiek izmantoti āboli no relatīvi jauniem dārziem, kur ābeles audzētas uz vidēja auguma potcelmiem. Biežāk tādās dārzos sastopamie ir MM 106 un B 118. Vecākos dārzos lielākoties ir liela auguma koki uz sēkludžu potcelmiem, vairumā gadījumu uz 'Antonovkas' sēkludžu potcelmiem.

Sidra ražotāju ābeļdārzi lielākoties tiek kopti ekstensīvi, ar to saprotot relatīvi minimālu vainagu veidošanu, minimālu augu aizsardzības un mēslošanas līdzekļu lietojumu. Dažos gadījumos augļi sidra ražošanai iegūti

dārzos ar bioloģiskās saimniekošanas praksi, kuros augu aizsardzības un mēslošanas līdzekļi lietoti saskaņā ar [ES regulu bioloģiskajiem audzētājiem](#). Vēl tiek praktizēts augļus sidra darīšanai vākt no dārziem, kur vispār netiek izmantoti augu aizsardzības un mēslošanas līdzekļi – praktiski tiek vākti augļi, kas izdzīvo, paliek līdz ražas laikam.

Dominējot liela auguma kokiem, apaugums (zāle) zem kokiem un starp kokiem tiek pļauta vismaz reizi sezonā vecos dārzos uz sēkludžu potcelmiem, un līdz pat piecām reizēm zāle tiek pļauta salīdzinoši jaunos dārzos, kur izmantoti ābeļu augumu mazinoši potcelmi. Tā, kopumā izmantojot zāles mulčas sistēmu, tiek nodrošināta arī liela bioloģiskā daudzveidība dārzos.

Arī ābeļu veidošana lielā mērā sidra dārzos tiek veikta ekstensīvi - kā norāda aptaujātie sidra darītāji – vienu reizi vai pat reizi divos gados. Lielākoties darbi tiek veikti ābeļēm miera periodā vai pavasarī. Pamatā tiek izgriezti vecāki zari, attīrīta koku zemākā daļa (ierobežoti augt plašumā tā, lai pa dārzu pa rindām var pārvietoties ar traktoru). Regulāri tiek izzāģēti bojātie, beigtie zari, to daļas, zari, kas beržas viens gar otru, aug vainagā, to sabiezīnot. Dažkārt, ņemot vērā dārza saimnieka ieskatus, tiek pļauta koku brīva augšana, ne-traucējot dzīvotņu daudzveidību – putnus, kukaiņus un ķērpjus. Dažkārt tiek veikta vainagu retināšana, lai noturētu balansā ražošanu un augšanu. Reizēm, lai balstītu vecus zarus zem ražas slodzes, tiek izmantoti balsti, zari tiek atsieti. Dažos augļu dārzos tiek praktizēta arī vasaras veidošana.

Dārzu blīvums lielākoties atkarīgs no izmantotā potcelma, dārza kopšanas prakses. Vecākos dārzos ar sēklaudžu potcelmiem ābeļu stādīšanas attālumi variē no 8 līdz 15 m starp koku rindām un 4 – 15 m starp kokiem rindā. Ja izmantoti vidēja auguma potcelmi, visbiežāk izmantoti stādīšanas attālumi 5 – 6 m starp rindām un 3 – 4 m starp kokiem pašā rindā. Ja izmantoti maza auguma koki, tad stādīšanas attālumi ir attiecīgi 3 – 5 m un 1.5 – 3 m.

Atšķirībā no deserta āboliem, netiek pievērsta uzmanība augļu kvalitātei ar to domājot augļu lielumu. Tādējādi nekāda veida augļizmetņu retināšana sidra ražošanai paredzētos dārzos netiek praktizēta.

Sidra darišanas process

Ziemeļos, īpaši Igaunijā, sidru bieži gatavo no dažādām ābolu šķirnēm, kas dabiski aug vēsākā klimatā. Tomēr, dodoties nedaudz tālāk uz dienvidiem, stāsts mainās. Tur sidra ražotāji bieži vien labprāt kaut ko maina — sajauc dažādas ābolu šķirnes, lai iegūtu maigāku garšu, kā arī pievieno citus augļus vai ogas, lai iegūtu īpašu garšas niansi. Gan Latvijā, gan Igaunijā sidra ražotāji izmanto dažādas [metodes](#): daži fermentē ābolu sulu pa šķirnēm atsevišķi, un pēc tam tās sajauc, bet citi pirms fermentācijas veido sulu maisījumus. Tā rezultātā rodas sidrs ar unikālu un daudzveidīgu raksturu.

Fermentācijas procesam un nogatavināšanas laikam ir izšķiroša nozīme garšas un aromāta veidošanā. Primārā fermentācija var

ilgt no 1 līdz 4 mēnešiem, un no 6 līdz 12 mēnešiem vai pat līdz 24 mēnešiem atkarībā no metodes un uzglabāšanas temperatūras. Otrreizējā fermentācija — gan pudelēs, gan tvertnēs dzirkstošā sidra ražošanai — var ilgt pat 10 gadus, lai gan vidēji tas ir aptuveni 3 gadi.

Rauga izvēle ir vēl viens svarīgs faktors — specializēti sidra raugi palīdz sasniegt kontrolētāku rezultātu, savukārt savvaļas raugi piešķir negaidītas garšas notis.

Nedzirkstošs sidrs tiek ražots, veicot vienu fermentācijas procesu un iepildīšanu pudelēs, savukārt dabiski dzirkstošam sidram nepieciešamas divas fermentācijas. Tomēr lielākā daļa ražotāju savu sidru karbonizē, pievienojot CO₂, piešķirot dzērienam tā dzirkstošo dzirksti un atsvaidzinošo raksturu.

Sidra cienītāji var izvēlēties no plaša stilu klāsta, un pamata izvēli veido sausie, pussausie, pussaldie un saldie sidri. Īpašas šķirnes ietver ogu sidrus un ledus sidru kā saldāku alternatīvu.

Terroir reģioni Latvijā – Igaunijas telpā

Uzsākot darbu pie projektā iegūto datu kartēšanas, kā arī, ņemot vērā ģeogrāfiskos un klimatiskos aspektus, sidra *terroir* var tikt iedalīta četros reģionos. Šo dalījumu pamatā nosaka ziemeļu - dienvidu ass, kā arī piejūras un kontinentālā klimata zonas.

Piemeklējot tuvākos meteoroloģiskos novērojumu punktus un attiecinot klimata normas (1990. – 2020.gg.) ar raksturīgākajiem parametriem pa klimata zonām apkopots tabulā.

Klimata zonu dalījums Latvijā un Igaunijas teritorijā

Raksturojošie rādītāji	Klimata zonas			
	Piejūras		Kontinentālā	
	Ziemeļu	Dienvidu	Ziemeļu	Dienvidu
Vidējā gaisa temperatūrā, °C	5.9 – 6.8	6.8 – 7.9	6.1 – 6.5	6.7 – 7.2
Nokrišņi gadā, mm	701 – 756	693 – 695	656 – 726	581 – 733
Nokrišņi: maijs – septembris, mm	330 – 345	303 – 343	332 – 370	304 – 362
Pozitīvo temperatūru summa, °C	2638 – 2867	2658 – 2950	2607 – 2696	2735 – 2826
Efektīvo temperatūru summa, °C	2442 – 2670	2580 – 2748	2589 – 2621	2678 – 2730
Veģetācijas perioda garums, dienas	189 – 199	ap 214	196 – 214	ap 214
Aktīvo temperatūru summa, °C	2022 – 2255	2197 – 2301	2217 – 2243	2283 – 2316

Ziemeļu piejūras klimata zonas telpa aptver Igaunijas rietumu un ziemeļu daļu ar aktīvām sidra darišanas tradīcijām.

Šajā klimata zonā esošās sidra darišanas produkta radišanā izmanto **deserta** šķirnes 'Auksis', 'Vidzemes Zelta Renete' (Liivi Kuldrenett), 'Põltsamaa' (Peltsamā), 'Talvenauding', 'Tellissaare', 'Liivika' (Līvika), 'Orlovski sinap' (Sinap Orlovskij), 'Antonovka', 'Krista', 'Cortland', 'Ničnera Zemeņu' ('Nitchneri maa-sikõun'); **krebu** ābeles: 'Kerr', 'Kuku', 'Ritika'; un **specifiski** tikai **sidram**: 'Dabinett'.

Dienvidu piejūras klimata zonas telpa aptver Latvijas rietumu daļu (Kurzemi). To iespējams dalīt divās apakšzonās, kur viena pakļauta vairāk Baltijas jūras tiešai ietekmei, otrai daļai atrodoties vairāk Rīgas jūras līča

ietekmē.

Šajā klimata zonā esošās sidra darišanas izmanto produkta radišanā **deserta** šķirnes 'Auksis', 'Antonovka', 'Belorusskoje Maļinovoje', 'Bogatir', 'Põltsamaa' (Peltsamā), 'Tellissaare', 'Orlovski sinap' (Sinap Orlovskij), 'Rudens svītrains' (Grāvenšteins), 'Cortland', 'Antej', 'Ligol', 'Zarja Alatau'; un **specifiski** tikai **sidram**: 'Lietuvas Pepiņš' (Leedu Pepin, Lietuvas Pepinas, Glogierowka)

Ziemeļu kontinentālā klimata zonas telpa aptver Igaunijas dienvidus (Tartu reģions) un Vidzemes ziemeļaustrumu daļu, paplašinot šo telpu, tajā, iekļaujoties arī Latgales ziemeļu daļai.

Šajā klimata zonā esošās sidra darišanas izmanto produkta radišanā **deserta** šķirnes

FOTO:
Sidram izmantotā igauņu
šķirne 'Ritika'

'Auksis', 'Vidzemes Zelta Renete' (Liivi Kuldrenett), 'Talvenauding', 'Tellissaare', 'Liivika', 'Orlovski sinap' (Sinap Orlovskij) – pēdējam no minētajiem vajadzīga nogatavināšana pirms sulas ieguves, 'Antonovka', 'Sidrunkollane talioun', 'Rudens svītrainais'; **krebu** ābeles: 'Kerr', 'Kuku', 'Ritika'; un **specifiski** tikai **sidram**: 'Lietuvas Pepiņš', 'Safrāna pepiņš' (Pepin Shafranny), 'Remo', 'Dabinett', 'Yarlington Mill', 'Veinioun', 'Kingston Black', 'Brown Snout', 'Pūres Sidrābols' (P 53-1), 'Dobeles Sidrābols' (DI-93-4-14), kā arī savvaļas atradnes.

Dienvidu kontinentālā klimata zona
aptver tādus Latvijas reģionus, kas iekļaujas Vidzemes dienvidos, Zemgalē, paplašinot telpu tajā iekļautos arī Sēlija un Latgales dienvidu daļa.

Šajā klimata zonā esošās sidra darītavas izmanto produkta radīšanā **deserta** šķirnes 'Auksis', 'Antonovka', 'Vidzemes Zelta Renete', 'Tellissaare', 'Merrigold', 'Dace', 'Rudens Svītrainais', 'Sīpoliņš', 'Beforest'; **krebu** ābeles: 'Hyslop', 'Kerr', 'Kuku', 'Raganas Sarkanais', 'Auce', 'Ritika', 'Hastings', 'Dolgo'; un **specifiski** tikai **sidram**: 'Dabinett', 'Yarlington Mill', 'Lietuvas Pepiņš', 'Safrāna Pepiņš', 'Cidross' (Nr.19-97-154), 'Dobeles Sidrābols' (DI-93-4-14), H-1-03-1, Nr.16-97-86, Nr.19-97-98, DI-3-90-35, DI-3-90-42, 'Deuce de charlevoix', 'Veinioun', kā arī savvaļas atradnes.

FOTO:

Sidra ābeļu šķirņu dārzs uz vidēja auguma potcelma Baltic Cider dienvidu kontinentālā Terrior klimata zonā

Šķirņu uzskaitījums, kas dotajā mirklī raksturīgs sidra darītavu sortimentā, var mainīties, t.sk., specializējoties un meklējot savu raksturīgo garšu u.c. īpašības.

Šiem četriem reģioniem būtu vajadzīgs raksturīgs un zīmīgs, īss apzīmējums, kas tos vienu un virzītu attiecīgos tirgos (izmantojams etiķetē). Iespējams, tieši vietvārdi nodertu konkrētāku apgabalu raksturošanai. Pats par sevi saprotams, ka katra sidra darītava un to sidri ir unikāli, un visticamāk neatkārtojami to sezonu un klimata raksturīgo īpašību ietekmes dēļ. Līdzīgi kā tas ir vīniem.